

מסורת הש"ס

(א) ברכות לג: פסחים יג: (ב) ז"ל רבין, א, זעיל (ג) ז"ל רבין, א, זעיל (ד) מנחות לו: מנחות פ"ג מ"א, ט (שמות ד), (ו) ויע"י ש"י לקמן מו: ד"ה מ"ד, א (פירושו), (ח) לקמן מ"א.

הגהות הב"ח

(א) במשנה שבע פעמים (בשעת פטירתו וכו' ליה וכו' מנחה) ח"מ וי"ב ס"א אינו נקמט אלא בשעת נגמרה וכן משמע מפיו: רש"י לקמן:

הגהות מהר"ב רהטבורג

[א] גמ' תנא רבות וארכות וגבוהות. מלת רבות נמחק וי"ב ז"ל רבות:

מוסף רש"י

סטיי כפול היה. אנטכאט וז לפנים מזו בתיקף עגול לשב שס (ברכות לג: ובע"ז פסחים יג: גב:).

רבינו הגנאל

אמר רחבא אמר ר' יהודי כו, היה מספק ליה אי משום ר' יהודי אי משום רב יהודי, והיה מודקדק על עצמו שלא יחלף השמות, והיה שונה (ב"ב). מתני' מצות ערבה כיצד מקום כו, הניח קלניא. כלומי קלניא היה שם אהו מקום ולא האי שמא. (ולא דמי' למאי דאמר) בתחילת השתתפין הורודו קלניא מתעבד, שפירושו בן חורין קלניא, (ד) דהך קלניא והך קלניא, ושם אהו מקום היה. ותנא דידן קרא ליה מוצא שהיא מוצא מן המס, שאינן שדות המוקפות אלא כמו המדבר שאין עליו מס. ותנא רבות ארוכות גבוהות י"א אמה כדי שיהו גדות על המזבח אלה כמו פ"י גיהות, (ה) גיהות, כמו גיהות. ואמר ר' י"א אמה ומתך אמה אחת גזוה על המזבח, כי על יסוד המזבח היה מעמידם. שאם תאמר על קרקע היה מעמידם, גובה המזבח עשר אמות עלה, אמה

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

מה.

עין משפט גר מצוה

א [מ"י פ"ה מהל' בית המזבח הלכה א]: בב ב מ"י פ"ז מהל' לולב הלכה כה סמך עשין מז: בב ג מ"י שם הלכה כה טו"ע פ"ה י"ח מ"י מסך סמך א וס"י מרסך סמך א:

תורה אור השלם

1. אל יו יקרא לנו אסרו חג צבעותיך עד קרנות המזבחה: תהלים קיח כו

לעזי רש"י

קוב"ש (קוב"ש). גינות, מיכלים גדולים ועגולים. אישטור"א. מוקד, כיריים.

רבינו הגנאל

[וכנס אמר] זה יסוד עלה חמש אמה וכנס אמה השובב עלה ג' וכנס אמה זה מקום מערכה. עכשיו אם יצוה קו המדה מקרקע המזבח עד שפת האמה ההמשית שהן מן היסוד עד הסוכב, נמצא מתיחת הקו מן הקרקע ועד הסוכב שש אמות ושני חומשי אמה, לקיים לך כל אמתא ברביעא אמתא ותרי חומשי באלכסונו, וכל כניסת אמה באלכסון כן תבוא מרדיתה, ומצא מקרקע המזבח י"א אמה פחות חומש. אלא כיון ששה י"א כדי שיהו גדות על המזבח אמה ש"מ איסוד הוה מנת ליה. כגון גזוה, גזוה, גזוה, כגון שיהו כותל גזוה, גזוה, וכו', והוא קיר גזוה. אמר ר' אבהו מהאי קרא אסור חג צבעותיך עד גזוה. פי' המזבח עשר אמות (ז) והקרנות אמה, שצריכה הערבה והיתר בה אמה להתגבש על גבי (קרנות) המזבח שיש בה אמה. שהן פנייה, כאשר שנינו מקום הקרנות אמה מהו ואמה מהו כו'. ירושלמי אמר ר' יוסי המתנתא אמרה כן, וראשיתו כפופין על גבי המזבח.

(א) ע"י גז"ת פסחים דף י"ב ע"ב וענין השלם בסוף ערך א"י. (ב) נראה דל"ל בך קלניא שם אהו מקום ה"י ומנא דקין וכו'. (ג) אולי ז"ל פי' גיהות היו גזוהת כמו גזוהת וכו' וע"י ענין ערך גזוה. (ד) אולי ז"ל עשר אמות עד למעלה מן הקרנות והערכה כ"ה אמה יומה להטמ ע"ג וכו'.

וכי לייצגן הוא לר"ך. והרי היבש פסול: סטיי נפול. אנטכאט מקיפות אותו ואנטכאט אחרים יתקף לפנים מהיקף: מתני' ונקרא מוצא. בגמרא מפרש טעמא: אני וכו'. בגימטריא אלא ה'. ועוד משערים ושמם שמות הן הנקודים בשלש מקראות הסומיין בפרשת ויהי צלחה ויסקע וגו' ויצא

וכי לייבשן הוא צריך אלא אימא על גב האיציבא (ב) אמר רחבא אמר (רב) יהודה אהר הבית סמיו כפול היה סמיו לפניו מסמיו: מתני' מצות ערבה כיצד מקום היה למטה מירושלים ונקרא מוצא יורדין לשם יבולקטין משם מורביות של ערבה ובאין חוקפין אותן בצדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח תקעו והריעו ותקעו (ב) בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואומרים אנה ה' הושיעה נא אנה ה' הצליחה נא ר' יהודה אומר אני והו הושיעה נא ואותו היום מקיפין את המזבח שבע פעמים (ב) בשעת פטירתן מה הן אומרים יופי לך מזבח יופי לך מזבח ר"א אומר ליה ולך מזבח ליה ולך מזבח כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיו מלקטין אותן מערב ומניחין אותן בגיגות של זהב כדי שלא יכמושו ר' יוחנן בן ברוקה אומר הריות של דקל היו מביאין והובטין אותן בקרקע בצדי המזבח ואותו היום נקרא חבוט חריות מיד תינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן: גמ' תנא מקום קלניא הוה ותנא דידן מ"ט קרי ליה מוצא אידי דמיפק מברגא דמלכא קרי ליה מוצא: ובאין חוקפין אותן בצדי כו'. תנא ואו רבות וארוכות וגבוהות אחד עשר אמה כדי שיהו גזוהת על המזבח אמה אמר מרימר משום מר זוטרא שמע מינה על היסוד מנח להו דאי סלקא דעתך אארעא מנח להו מכדי (ה) עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד עלה חמש וכנס אמה זהו סוכב עלה שלש זהו מקום הקרנות גזוהת על גבי המזבח היכי משכחת לה אלא לאו ש"מ איסוד מנח להו שמע מינה אמר רבי אבהו מאי קראה שנאמר יאסרו חג בעבותות עד קרנות המזבח א"ר אבהו אמר ר"א כל הנוטל לולב באגודו והדרם בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו

וכי לייבשן הוא צריך. תימה שאותו תנא נחלפה שיטתו דהכא דהוה ליה למימני על גב הוה תני על גב וצפ"ק דפסחים (ד' יג: ג) גבי שמי חלות של תודה דה"ל למימני על גב הוה תני על גב ויש לומר דאותו המנא היה שונה שניהם צוה על גב או שניהם על גב וכשהגיע לו לרצ יהודה צראשון ואמר לו שטעה והיה סבור שכן יש להיות גם צלחה: זוקפין אותן בצדי המזבח. היינו לאחר שהקיפוה פעם אחת למ"ד ערבה צנטילה: תקעו והריעו ותקעו. משום שמחה: אנה והו. בגימטריא אלא ה' ועוד משערים ושמם שמות הן הנקודים בשלש מקראות הסומיין בפרשת ויהי צלחה ויסקע וגו' ויצא זין מנחה וגו' ויט משה את ידו וגו' ושלשמן בני שבעים ושמם אומיות ומנח שם המפורש אות ראשונה של פסוק ראשון אחרונה של אמצעי וראשון של אחרון וכן צדדן ר"ח כולם כך פי' הקונטרס ועדיין תיך טעם לזה למה נשמנו שני שמות הללו דלמרינן להו טפי מאחריני משום דדרשינן צאיכה רבתי קרא דכתיב ציחוקאל (ה) ואני צמוך הגולה וקרא דכתיב צירמייה (ו) והוא אסור ציזקים כציכול הוא עצמו והיינו הושענא שישע לעצמו: מיד תינוקות שומטין לולביהן. לולבי התינוקות שומטין הגדולים מידן ואוכלין אתרוגיהן של תינוקות ואין צדדן גזל ולא משום דרכי שלום אלא שכן נהגו צו מנחת שמחה כך פי' בקונט' ויש ללמוד מכאן לאותן צחורים שרובים צוסקים לקרחת חתן ונלחמים זה עם זה וקורעין גדלו של תצירו או מקלקל לו סוסן שכן פטויין שכן נהגו מנחת שמחת חתן ועוד יש לומר דמתני' לא איירי כלל שיטתו הגדולים מידן של תינוקות אלא מיד כלומר לאתרי התינוקות שומטין לולבי עצמן מתוך הערבה לפי שהלולב ארוך ושומקין צו ואתרוגיהן היו אולכין והשתא נמאח הא דפרין בגמרא (א) למאן דאמר אתרוג צבעי מותר דהכא משמע תינוקות אין גדולים לא וצקונט' דמק לפשך דהכי פריך תינוקות דווקא שלא הוקצה למזוה גמורה אלא של גדולים

הוקצה למזוה גמורה אסורין כל היום וקשה דל"כ הוה ליה למימר דתינוקות אין דגדולים לא: ע"ה ש"ש זהו מקום קרנות. ולא גרסינן וכנס אמה שהקרנות לא היו משוכין לפניו כלום אלא מביא מלצן שהוא אמה על אמה צרום אמה ונתנו לקרן ומלאהו חלקי אצנים וסיד חפת וקוניא וכן בכל קרן כך פירש בקונט' וכן מוכיח צבחים פרק איהו מקומן (ד' מד). וצפ"ק שמי הלחם (מנחות ד' לו): על הקרנות לא היו משוכין לפניו כלום אלא מ"מ מוחק צבחים גרסת הספרים שכתוב בכל הספרים עלה שלש וכנס אמה זהו מקום קרנות ללומר דצבוחה כניסה היו הקרנות צבוחים והשתא הוה ממש דומיא דלחריני עלה אמה וכנס אמה כו' זה מקום קרנות מקום הכניסה הוא מקום קרנות: סביב להלן מן המזבח מפני הכניסיות כדי שיהו ראשיהן גזוהת על המזבח מו לא משכחת להו גזוהת שמי אמות למעלה מגג המזבח שיהו גזוהת עליו אמה אלא לאו שמע מינה איסוד מנח להו דהוה ליה שמונה אמות לגזוהת של מוצא מן היסוד ולמעלה והטייתן מפני כניסת הסוכב ממעטת קלת מגזוהתן שרריך למשוך רגליהם לשפת כניסת היסוד נמלאו גזוהת יותר משתי אמות ומהן אמה גמיה ולמטה מן הגמיה יותר מאמה שלא יהו נגררות על גבי המזבח: מאי קראה. דעולות למעלה מן המזבח: אסרו חג צבוחים. צבילנות כמו וצין צבוחים היתה למרתו (יחזקאל א) צלל שלו אסרו כמו הקיפו כמו אסרי לגפן (י' יסתר ישראל (צבוחים מנ):) עד קרנות המזבח. עד קרנות שהם גזוהת מן המזבח: